

Kształtowanie polityki przestrzennej i energetycznej na poziomie gminy w obowiązującym ustawodawstwie

Dr inż. arch. Marta Skiba, Uniwersytet Zielonogórski

1. Wprowadzenie

Konieczność wprowadzenia zapisów umożliwiających działania na rzecz ochrony klimatu i oszczędności energii narzucają dyrektywy Rady Parlamentu Europejskiego¹. Podstawy prawne funkcjonowania rynku energii w Polsce, określone zostały w ustawie Prawo Energetyczne z 10 kwietnia 1997 r. oraz powiązanych z nią aktach wykonawczych. Od czasu uchwalenia tej ustawy, nastąpiły już cztery jej nowelizacje, a w Sejmie RP jest przygotowany poselski projekt kolejnej. 4 marca 2011 r. Sejm RP przyjął projekt ustawy o efektywności energetycznej, przygotowany przez Ministerstwo Gospodarki. Nowe rozwiązania pomogą zracjonalizować ceny energii dla odbiorców końcowych.

Przygotowany jest także projekt nowelizacji ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, zmieniający ustawę z 27 marca 2003 roku, która również miała już kilka nowelizacji, a ostatnią 25 czerwca 2010 r.

Wszystkie wymienione nowelizacje ustaw o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, Prawa Energetycznego oraz projekty ich kolejnych nowelizacji, zakładają zwiększenie udziału gminy (czyli samorządu lokalnego) w kształtowaniu miejscowej polityki przestrzennej i energetycznej. Głównym jednak problemem jest niespójność przepisów dotyczących planowania przestrzennego i regulujących

procesy inwestycyjne. System planowania przestrzennego jest mało efektywny i mało elastyczny, co między innymi przejawia się niekorzystną relacją efektów jakie daje w stosunku do pochłanianych kosztów.

Lokalną gospodarkę przestrzenną kształtują gminy w ramach zadań własnych. Jest ona zorganizowana w sposób niepowtarzalny, inny dla każdego miasta i wsi, ponieważ związana jest z zapotrzebowaniem mieszkańców. To społeczeństwo gminy buduje sieci i więzi społeczne oraz kreuje na własnym terenie wzorce zachowań. Ważną rolę odgrywają niewątpliwie warunki gospodarcze i administracyjne życia codziennego oraz stała chęć poprawy jakości życia.

Podnoszenie jakości warunków życia powinno być skorelowane z oszczędnością terenów, efektywnym wykorzystaniem gruntów, przeciwdziałaniem niekontrolowanemu rozrostowi miast i stratom spowodowanym kosztami komunikacji, ale powinno także wiązać się z oszczędnością energetyczną, stosowaniem energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych i podnoszeniem efektywności energetycznej, na przykład prywatnych budynków mieszkalnych.

Sejm przyjął 4 marca 2011 r. projekt ustawy o efektywności energetycznej, która przewiduje wzorcową rolę sektora publicznego w poprawie efektywności energetycznej. Osiągane to będzie poprzez termomodernizację bu-

dynków publicznych (np. administracja rządowa i samorządowa, szkoły, szpitale itp.), zielone zamówienia publiczne² – wyposażenie urzędów i biur w urzędzenia i sprzęt najbardziej efektywny energetycznie oraz szkolenia pracowników administracji publicznej w zakresie zachowań prooszczędnościowych.

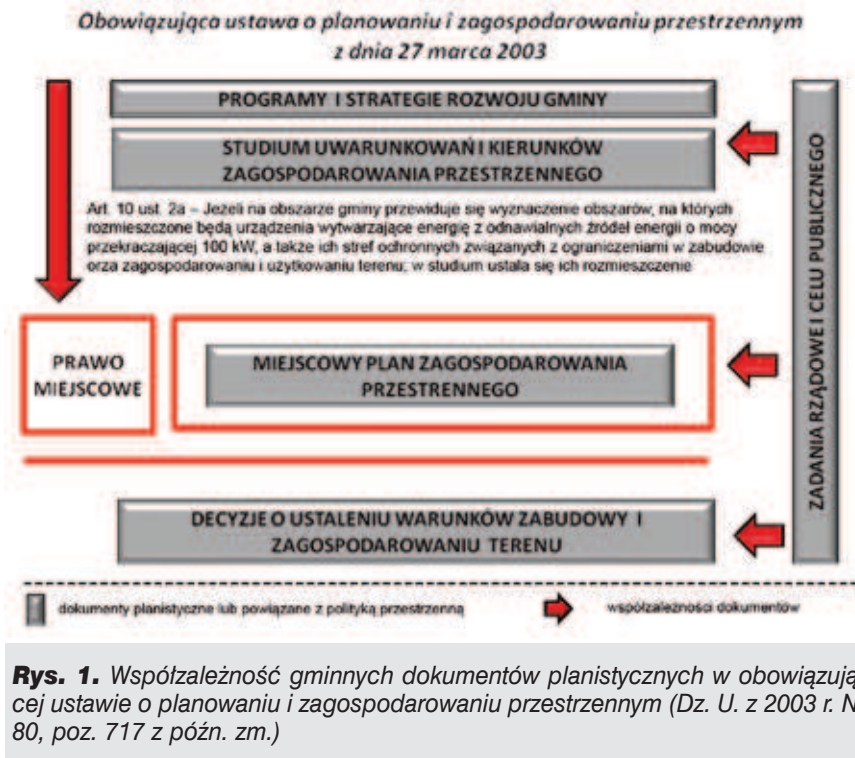
2. Polityka przestrzenna gminy

Zgodnie z obowiązującą ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003 Nr 80, poz. 717 z późn. zm.), politykę i gospodarkę przestrzenną gminy kształtują dwa spójne ze sobą dokumenty: strategiczny – strategia rozwoju gminy oraz planistyczny – studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Na kształt tych dokumentów mają wpływ różne programy, strategie, zadania rządowe i publiczne zawarte w planie zagospodarowania przestrzennego województwa. Gospodarka przestrzenna i związane z nią planowanie miejscowe należą do zadań własnych samorządów gminnych, które, stosownie do indywidualnych uwarunkowań naturalnych i kulturowych oraz potrzeb lokalnej społeczności, kształtują własną politykę i realizują ją poprzez akty prawa miejscowego – miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Standardy zamieszkania, podobnie jak wykorzystywane wzorce zachowań społecznych są dynamiczne i zmienne. O tym co jest

akceptowalne decyduje nie tylko środowisko naturalne, rozwój historyczny, sytuacja ekonomiczna, ale przede wszystkim tradycja społeczna i kulturowa charakterystyczna dla miejsca życia. Nie definiuje się metod pomiaru skutków urbanizacji³, takich jak: przerost koncentracji ludności, wzrost zapotrzebowania na energię czy wzrost energochłonności budynków adekwatny dla wszystkich społeczności miejskich. Obecna forma studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy ma bardzo ogólny charakter i jest niewystarczająca dla celów porządkowania przestrzennego, jak i weryfikacji zachodzących zmian przestrzennych. Ponadto brak hierarchii i kolejności uchwalania tworzonych aktów planistycznych jeszcze bardziej utrudnia zarządzanie rozwojem przestrzennym. Przekłada się to bezpośrednio na słabe wyniki i skutki oraz brak koordynacji pomiędzy planowaniem a zagospodarowaniem przestrzennym, prowadzi do uciążliwości inwestycyjnych, a pośrednio do niekontrolowanego wzrostu cen nieruchomości⁴. Obowiązki planistyczne są dla małych jednostek samorządowych – gmin – zbyt kosztowne. Jednocześnie w dużych ośrodkach miejskich – gminach na prawach powiatu czy metropoliach – zawierają zakres niewystarczający do rozwiązania wszystkich istotnych problemów przestrzennych.

Dokument planistyczny wykonywany dla obszaru administracyjnego całej gminy, jakim jest studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, jest wiążący dla gospodarki przestrzennej gminy i musi być ustawowo zgodny z miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, obejmującymi tereny będące w granicach administracyjnych gminy.

Tylko miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego stanowią akty prawa lokalnego. Gmina wcale nie ma obowiązku posiadania takich planów, chyba że obowiązek taki wynika z zapisów studium

uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego lub z przepisów odrębnych.

Dla obszarów pozbawionych aktualnych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego⁵, wydawane są decyzje o ustaleniu warunków zabudowy i zagospodarowania terenu lub decyzje o lokalizacji inwestycji celu publicznego, które wcale nie muszą być zgodne z dokumentem strategicznym, jakim jest studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

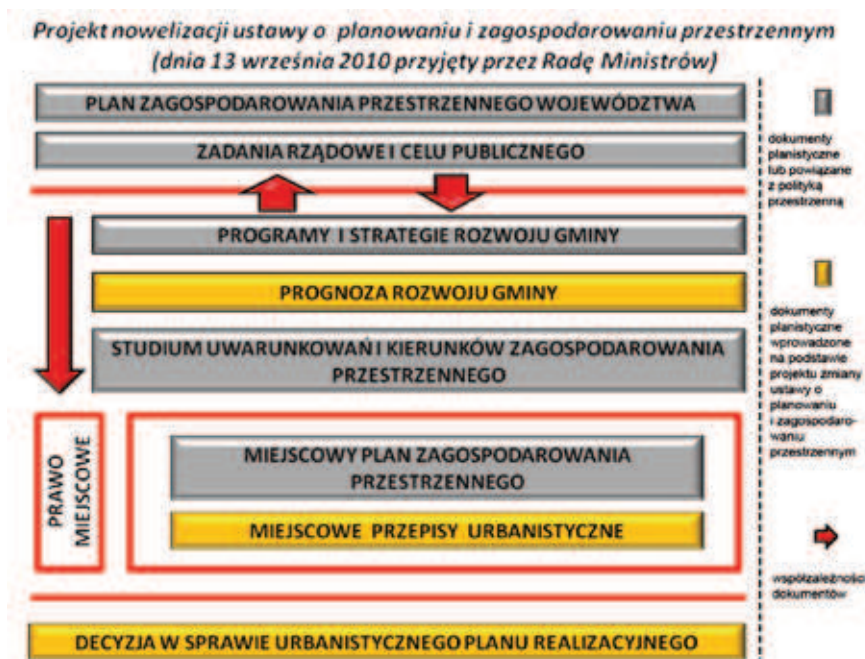
Dokumentację planistyczną aktualizuje się w oparciu o art. 32 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003 Nr 80, poz. 717 z późn. zm.), który zakłada, że „wójt, burmistrz albo prezydent miasta dokonuje analizy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy, ocenia postępy w opracowywaniu planów miejscowych i opracowuje wieloletnie programy ich sporządzania w nawiązaniu do ustaleń studium, a wyniki analiz przekazuje radzie gminy przynajmniej raz w czasie kadencji rady”⁶.

Dokument, jakim jest studium uwarunkowań i kierunków zagospoda-

rowania przestrzennego gminy tworzony jest na kilka lub kilkanaście lat (rzadziej kilkadziesiąt), a wprowadzane w nim zmiany wymuszone są najczęściej dostosowaniem niektórych zapisów do wymagań zmieniających się aktów prawnych, w tym tworzonych (najczęściej z opóźnieniem) aktów wykonawczych do obowiązującej ustawy. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego tworzone są jednorazowo dla terenów wskazanych w studium, a zmiany zazwyczaj dotyczą pojedynczych działek lub ich wskaźników urbanistycznych.

W wyniku powyższych ustaleń prawnych, dokumentacja planistyczna z założenia jest mało elastyczna, a zważywszy długi czas procedur potrzebnych na wykonanie tej dokumentacji aż do jej uchwalenia – jest niemodyfikowalna. Obecnie nie prowadzi się w gminach obowiązkowego monitoringu zmian zachodzących w zagospodarowaniu przestrzennym terenów.

Przyjęty 13 września 2010 r. na posiedzeniu Komisji Rady Ministrów projekt nowelizacji ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, pomimo zapowiedzi

Rys. 2. Współzależność gminnych dokumentów planistycznych w projekcie nowelizacji ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

i uzasadnień dla wprowadzonych zmian, nie rozwiązuje istniejących problemów przestrzennych, choć daje podstawę do lepszego przygotowania aktów wykonawczych do tej ustawy.

Dla przykładu: zgodnie z art. 9 ust. 2 projektu nowelizacji ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego powinno zawierać część tekstową i graficzną, zgodną z innymi dokumentami⁷. Brakuje jednak zapisu, bądź odwołania do aktu wykonawczego, odnoszącego się do aktualności tak wielu określających politykę dokumentów.

W uzasadnieniu przedłożonym wraz z projektem tejże nowelizacji ustawy⁸, dotyczącym tej konkretnej zmiany art. 9 ust. 2, która „wynika z konieczności zapewnienia spójności z proponowanym w projekcie ustawy o zmianie niektórych ustaw w związku z wdrażaniem funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności całościowym systemem programowania strategicznego oraz ze zmianami wprowadzonymi w ramach planowania przestrzennego na szczeblu krajowym i wojewódzkim” nie zostały sformułowane

żadne terminy ani określenia odnoszące się do ich uaktualniania.

Niestety, dotychczasowe doświadczenia nie roją najlepiej – konieczność⁹ utworzenia koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju powstała w roku 1994, natomiast pierwszy dokument¹⁰ powstał dopiero w 2001 roku i jest już nieaktualny, choćby z powodu dostosowywania istniejącego prawa do podpisanych sukcesywnie przez Polskę, jako członka Unii Europejskiej, dyrektyw Parlamentu Europejskiego i Rady.

Konieczność przedstawiania projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego w formie wariantowej¹¹, także nie wydaje się we wszystkich przypadkach uzasadniona. Podobnie, jak ograniczenie zakresu zgodności planów miejscowych z ustaleniami studium. Ponadto wprowadzenie do systemu dokumentu określającego prognozę rozwoju gminy na okres 7 lat, a także kolejnego dokumentu prawa miejscowego, jakim mają być miejscowe przepisy urbanistyczne¹² i dodatkowo (dla terenów nieurbanizowanych) – decyzje w sprawie urbanistycznego planu realizacyjnego, obok

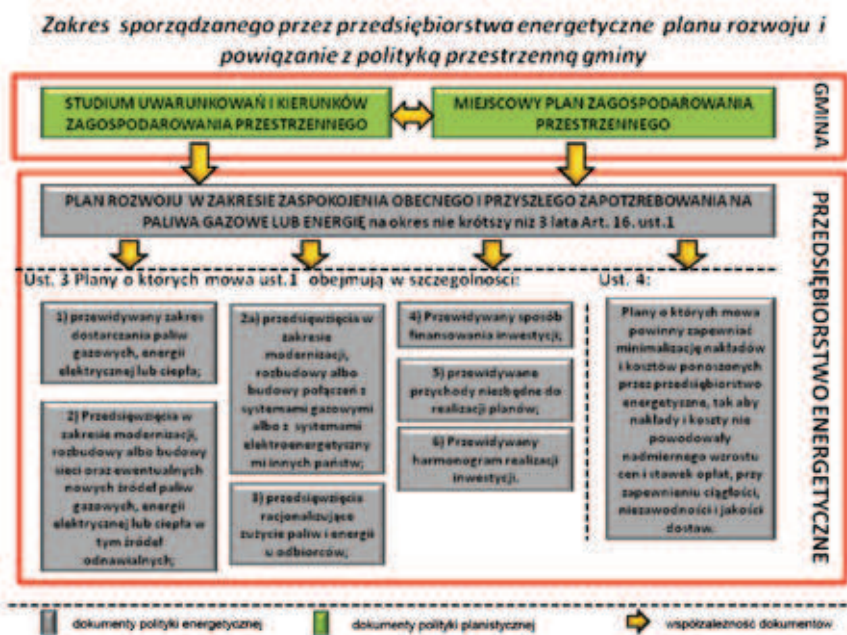
podtrzymanej decyzji o ustaleniu warunków zabudowy i zagospodarowania terenu¹³.

Ustawodawca nie preferuje elastyczności systemu planowania przestrzennego, a wręcz przeciwnie ulegnie on dalszemu zacieśnieniu. Zatem większość procedur prowadzących do uchwalenia dokumentów planistycznych ulegnie wydłużeniu, pomimo propozycji ograniczenia terminów poszczególnych etapów postępowań planistycznych i kar za ich nieprzebieganie oraz odstąpienia od zasady wyrażania stanowiska przez upoważnione organy w formie uzgodnienia na rzecz opiniowania aktów planistycznych.

3. Polityka energetyczna gminy

Ustawa Prawo Energetyczne (Dz. U. z 2006 r. Nr 89, poz. 625, z późn. zm.), określa zasady kształtowania polityki energetycznej państwa i użytkowania paliw i energii, w tym ciepła oraz działalności przedsiębiorstw energetycznych, a także określa organy właściwe w sprawach gospodarki paliwami i energią. Celem ustawy jest nie tylko stworzenie warunków do zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego kraju, oszczędnego i racjonalnego użytkowania paliw, ale także uwzględnianie wymogów ochrony środowiska. Dokument ustawowy, a także przygotowywana jego kolejna nowelizacja, zakładają bardzo elastyczne kształtowanie polityki energetycznej państwa poprzez monitoring programów działań skorelowanych z oceną realizacji planów już wykonanych i prognozą długoterminową oraz przez coroczne sprawozdania zakończone wnioskami umożliwiającymi korektę prowadzonej polityki.

Obowiązujące Prawo Energetyczne nakłada na gminy obowiązek opracowania projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla obszaru gminy na okres 15 lat i aktualizowanego co 3 lata¹⁴. Ustawodawca

Rys. 3. Zakres sporządzanego przez przedsiębiorstwa energetyczne planu rozwoju powiązanego z polityką przestrzenną gminy

nie uwzględnił jednak odpowiedniego powiązania z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Gdyby nawet odnieść się do projektu nowelizacji ustawy przyjętej 13 września 2010 r., a tam do nowo wprowadzanego dokumentu określającego prognozę rozwoju gminy na okres 7 lat, w którym mogłyby być zawarte założenia inwestycyjne spójne z projektem założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, to można stwierdzić brak zapisów o obligatoryjnych aktualizacjach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w okresach wynikających z Prawa Energetycznego.

W poselskim projekcie zmian do ustawy Prawo Energetyczne¹⁵, nakłada się na państwo członkowskie Unii Europejskiej obowiązek zapewnienia wszystkim odbiorcom będącym „gospodarstwami domowymi”, prawo do korzystania z usługi powszechnej, to znaczy z prawa do dostaw energii elektrycznej oraz obowiązek przyjęcia odpowiednich środków w celu ochrony odbiorców końcowych i zapewnienia wysokiego stopnia ochrony konsumenta, a w szczególności zapewnienia odpowiednich środków ochrony

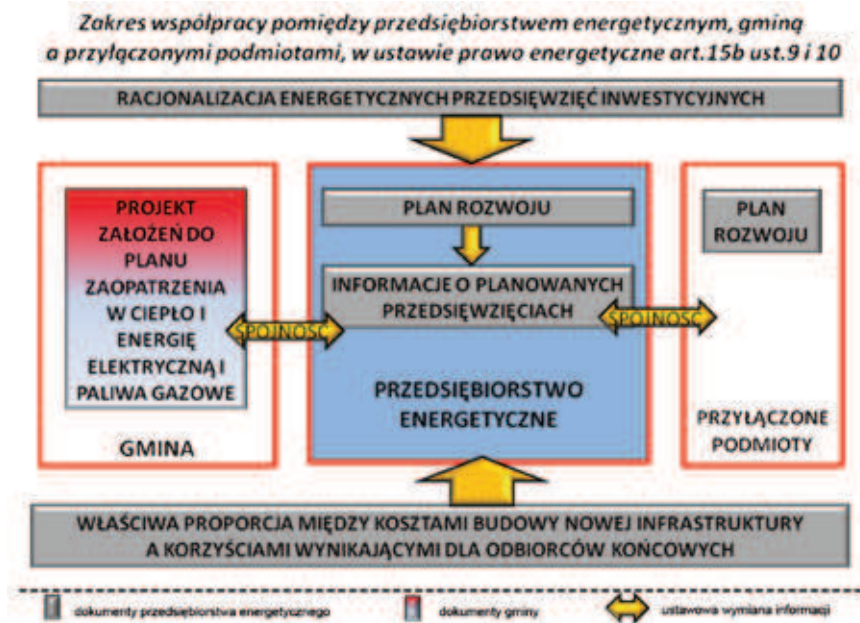
stałym ekonomicznie odbiorcom. Ponadto wprowadzono m.in. zapis dotyczący planowania energetycznego, w którym ściśle definiuje się ramy czasowe dla sporządzania przez wójtów (burmistrzów, prezydentów miast) projektów założeń do planów zaopatrzenia gmin w media energetyczne – projekty założeń mają być sporządzane na okres co najmniej 15 lat z aktualizacją co 3 lata, w ścisłej współpracy z przedsiębiorstwami energetycznymi operującymi na terenie gminy. Przygotowany w Ministerstwie Gospodarki projekt ustawy o efektywności energetycznej przewiduje, że jednostki sektora publicznego będą miały obowiązek zaoszczędzenia co roku przynajmniej 1% średniego rocznego zużycia energii. W tej sytuacji planowanie energetyczne gminy, prowadzące do zidentyfikowania możliwości dokonywania oszczędności, a następnie wykorzystania ich, stanie się koniecznością.

4. Wymiana informacji

Pomiędzy gminami a zarządem przedsiębiorstw energetycznych ma następować intensywna wymiana informacji określona w usta-

wie Prawo Energetyczne (Dz. U. z 2006 r. Nr 89, poz. 625, z późn. zm)¹⁶. Brak jest odpowiednich zapisów w obowiązującej ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym umożliwiających wymaganą współpracę. Odpowiednich temu zobowiązaniu zapisów nie ma także w najnowszym projekcie nowelizacji ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Jeśli nawet pewne obowiązki, np. sporządzenia prognozy i planu oszczędności energetycznych zostaną nałożone na gminę w drodze rozporządzeń wykonawczych, to tworzenie dokumentacji planistycznej nie jest na tyle elastyczne, aby zapewnić wykonanie zamierzeń inwestycyjnych ustawodawcy prawa energetycznego. Brakuje ponadto sankcji za niewykonaną dokumentację.

Problem dostępu i wymiany danych wydaje się być także nie bez znaczenia nie tylko dla ustawowej konieczności współpracy pomiędzy gminą a przedsiębiorstwem energetycznym. Brak niektórych danych uniemożliwia już teraz prawidłowe prognozowanie na poziomie gmin i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Już teraz sporządzanie dokumentów planistycznych długofalowych uniemożliwia prognozowanie z uwagi na poziom dostępnych danych (baza danych regionalnych GUS), pomimo obowiązku tworzenia, aktualizacji i udostępniania zbiorów¹⁷. Dane zbiorcze przedstawiane są dla poziomu powiatu, które jednak nie realizują zadań planistycznych i prognostycznych. Dalszy brak danych z poziomu gminy i bardziej szczegółowych dla osiedli oraz budynków, spowoduje niemożność realnego odniesienia się do nowych zadań ustawowych. W ten sposób gminy zostały przez ustawodawcę zmuszone do opierania się w działalności planistycznej na danych i wyczerpanych przedstawianych przez przedsiębiorstwa energetyczne, których interes, z zasady, nie jest tożsamy z ograniczeniem zapotrzebowania, zużycia

Rys. 4. Zakres współpracy pomiędzy przedsiębiorstwem energetycznym, gminą a przyłączonymi podmiotami

i zmniejszania kosztów dostarczania energii elektrycznej i ciepła. Zmiana społecznego modelu konsumpcyjnego oparta na tworzonych warunkach umożliwiających oszczędzanie energii czyli zmniejszenie jej zużycia, nie leży w bezpośrednim interesie przedsiębiorstw energetycznych.

5. Model konsumpcyjny

Zamierzenia krajowej polityki energetycznej wiążą się z całkowitą zmianą modelu konsumpcyjnego odbiorców energii. Zmiana tego modelu może nastąpić jedynie w wyniku utworzenia odpowiednich instrumentów. Aby ten cel osiągnąć w określonym przedziale czasowym należy nie tylko popularyzować nowy model konsumenta, ale także utworzyć i wdrożyć konkretne instrumenty zachęcające do nowych działań inwestycyjnych. Trudno jednak o wdrożenia z uwagi na skomplikowane, czasochłonne i kosztowne procedury związane z realizacją procesu inwestycyjnego. Usprawnienie procesu zarządzania przestrzenią przez samorządy mogłoby znieść tę barierę i jej negatywny wpływ na rozwój gospodarczy w innych sektorach

życia społeczno-gospodarczego. Ustawodawca, ani w obowiązującej ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, ani w projekcie nowelizacji tej ustawy, nie przewidział miejsca na wprowadzenie w dokumentach planistycznych zapisów umożliwiających, czy też wymuszających, zmianę modelu konsumpcyjnego zużycia energii i tym samym dostosowującego Polskę w tym zakresie do wymagań Unii Europejskiej. Ponadto brakuje opracowanych instrumentów umożliwiających sprawne prowadzenie polityki promującej działania zwiększające efektywność energetyczną w budynkach, osiedlach mieszkaniowych, obiektach biurowych i użyteczności publicznej w kierunkach oszczędzania energii. Brakuje również dialogu z mieszkańcami na poziomie planowania lokalnego. Akceptowana przez niektóre lokalne społeczności idea samowystarczalnych miast i osiedli mieszkaniowych prowadzi do tworzenia programów, w których mieszkańcy wykorzystują do budowy budynków lokalne materiały, a zaprojektowane ogrody służą do produkcji własnej żywności oraz produkcji bioenergii¹⁸. Pozyskanie wiedzy na temat akceptowalnych sposobów życia

i wzorów zachowań w stosunku do przestrzeni należy traktować jako czynnik mogący odgrywać duże znaczenie, a co za tym idzie, przy odpowiedniej interpretacji, wpływający na sposób realizacji przekształceń przestrzeni, w tym również za pomocą dokumentów planistycznych.

Planowanie przestrzenne rozpatrywane na poziomie samorządów terytorialnych, wspierane jest obecnie na partycypacji społecznej¹⁹, która może przejawiać się czynnym udziałem mieszkańców w tworzeniu dokumentów planistycznych, np.: poprzez składanie wniosków i uwag do studium lub planu, na etapie ich realizacji oraz biernym, pośrednim realizowanym przez mieszkańców poprzez wyrażanie swych preferencji, potrzeb, życzeń i upodobań, choćby poprzez badania, sondaże, ankiety i inne pośrednie formy wypowiedzi²⁰. Najczęściej partycypacja społeczna w planowaniu przestrzennym wyraża się w sposób bierny.

Preferencje społeczne i mieszkaniowe, które powinny być podstawą polityki przestrzennej, rzadko mierzy się w ankietach czy innych lokalnych badaniach.

6. Wnioski

W obowiązującej ustawie Prawo Energetyczne gminy opracowują dokument energetyczny – projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło energię elektryczną i paliwa gazowe, który powinien być powiązany z gminnym dokumentem planistycznym, jakim jest studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Zgodnie z zapisem obowiązującej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 27 marca 2003 r. (z późn. zm.) oraz projektu nowelizacji z 13 września 2010 r., strategiczny dokument polityki przestrzennej, jakim jest studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, nie jest obowiązującym aktem prawa lokalnego

i dodatkowo traci na znaczeniu z uwagi na wprowadzenie nowego równoległego dokumentu strategicznego – prognozy rozwoju gminy. Odmienne jest w najnowszej nowelizacji poselskiego projektu zmian do ustawy Prawo Energetyczne, gdzie rozszerzenie katalogu aktów, które należy dołączyć alternatywnie do wniosku o określenie warunków przyłączenia, o wypis i wyrys ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, podnosi rangę tego dokumentu.

Koniecznością wydaje się okresowa kontrola rozwoju przestrzennego, monitoring zmian w zagospodarowaniu oraz upubliczniona ocena aktualności obowiązujących aktów planistycznych. Uproszczenie hierarchii dokumentów i procedur umożliwiłoby także wprowadzenie możliwości bilansowania powierzchni oraz zapewnienia spójności pomiędzy kategoriami opisów użytkowania terenów. Możliwe byłoby prowadzenie elastycznej polityki przestrzennej w gminie, do czego – jak się wydaje – powinniśmy dążyć.

Zrównoważony rozwój gmin wymaga zintegrowanych dokumentów i strategicznego wsparcia finansowego. Gminy realizują cele strategiczne i planistyczne określone ustawowo. Brak zapisu celów ustawowych (które określają i kształtują politykę przestrzenną gminy), a także koniecznych działań na rzecz ochrony klimatu i oszczędności energetycznej, prowadzi do pomijania tego tematu w dokumentach strategicznych i planistycznych.

Aby zachęcić gminy do tworzenia instrumentów wspierających oszczędzanie energii i zmniejszanie jej zużycia przez mieszkańców, nie wystarczą same zmiany legislacyjne, brakuje także wymiernych zachęt ekonomicznych.

PRZYPISY

¹ Obowiązującymi Dyrektywami sektora energetycznego są:
– 2001/77/WE Parlamentu Europejskiego

i Rady z 27 września 2001 r. określająca cele w zakresie OZE;
– 2003/54/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 26 czerwca 2003 r. dotycząca wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej;
– 2004/8/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 11 lutego 2004 r. w sprawie kogeneracji w oparciu o zapotrzebowanie na ciepło użytkowe na rynku wewnętrznym energii;
– 2005/89/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 18 stycznia 2006 r. dotycząca działań na rzecz zagwarantowania bezpieczeństwa dostaw energii elektrycznej oraz inwestycji infrastrukturalnych;
– 2005/32/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 6 lipca 2005 r. odnawiającej ogólne zasady ustalania wymogów dotyczących ekoprojektu dla produktów wykorzystujących energię;
– 2006/32/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 5 kwietnia 2006 r. w sprawie efektywności końcowego wykorzystania energii i usług energetycznych.

² Uzasadniają nabywanie produktów zaawansowanych technologicznie poprzez rozłożenie kosztów ich nabycia na cały okres użytkowania.

³ Szymańska D., Urbanizacja na świecie, PWN, Warszawa 2007 r., s. 321.

⁴ Raport „Polska przestrzeń. Raport o stanie zagospodarowania przestrzennego kraju” opracowany przez Ministerstwo Budownictwa, przyjęty przez Sejm RP 10 kwietnia 2008 r.

⁵ Art. 4 ust. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003 Nr 80, poz. 717 z późn. zm.).

⁶ Cyt. ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym Art.32 (Dz. U. z 2003 r. Nr 80, poz.717 z późn. zm.).

⁷ „Uwzględniając ustalenia długookresowej strategii rozwoju kraju, średniookresowej strategii rozwoju kraju, innych strategii rozwoju, planu zagospodarowania przestrzennego kraju lub programów, o których mowa w art. 48 ust. 1, ustalenia strategii rozwoju województwa i wiążące ustalenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz strategii rozwoju gminy, o ile gmina dysponuje taką strategią”.

⁸ Uzasadnienie do projektu nowelizacji z 13 września 2010 r.

⁹ Obowiązek jej sporządzania wynikał z ustawy z 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym.

¹⁰ Koncepcja zagospodarowania przestrzennego kraju – Monitor Polski Nr 26 Poz. 432, Obwieszczenie Prezesa Rady Ministrów z 26 lipca 2001 r. o ogłoszeniu Koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju.

¹¹ Art. 11 ust. 1 pkt. 6) cyt. „sporządza projekt studium w ujęciu wariantowym, uwzględniającym między innymi

alternatywne rozmieszczenie przedsięwzięć (...)” środowisko dla tego projektu.

¹² Art. 4 ust. 2 projektu nowelizacji ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

¹³ tamże

¹⁴ Dokument opracowuje wójt, (burmistrz, prezydent miasta) – art. 19 ust.1 i aktualizuje co 3 lata – art. 19 ust.2, wykonuje to w terminie 2 lat od dnia wejścia w życie ustawy z 8 stycznia 2010 r. – art.17. ustawy z 8 stycznia 2010 r. o zmianie ustawy Prawo Energetyczne oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2010 r. Nr 21, poz. 104).

¹⁵ Stan na 15 grudnia 2010 r. nowelizacją jest objęty zakres regulacji art. 3 ust. 3 dyrektywy 2003/54/WE oraz art. 3 ust. 3 dyrektywy 2003/55/WE

¹⁶ Art. 19 ust. 4 „Przedsiębiorstwa energetyczne udostępniają nieodpłatnie wójtowi (burmistrzowi, prezydentowi miasta) plany, o których mowa art. 16 ust. 1, w zakresie dotyczącym terenu tej gminy oraz propozycje niezbędne do opracowania projektu założeń”.

¹⁷ Ustawa z 4 marca 2010 r. o infrastrukturze informacji przestrzennej (Dz. U. Nr 76, poz. 489) weszła w życie 7 czerwca 2010 r. Ustawa implementuje dyrektywę 2007/2/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 14 marca 2007 r. ustanawiającą infrastrukturę informacji przestrzennej we Wspólnocie Europejskiej (INSPIRE) (Dz. U. UE L z 25 kwietnia 2007 r. Nr 108, s 1 z późn. zm.), a także Rozporządzenie Rady Ministrów z 29 grudnia 2009 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2009 (Dz. U. z 31 grudnia 2009 r.)

¹⁸ Zob. Kopietz-Unger J., „Założenia planowania przestrzennego na rzecz ochrony klimatu i oszczędności energii”, Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra 2010 r. str. 106

¹⁹ Zgodnie z obowiązującą ustawą wójt, burmistrz, prezydent miasta, po podjęciu przez radę gminy uchwały o przystąpieniu do realizacji studium lub planu miejscowego ogłasza w miejscowej prasie oraz przez obwieszczenie, a także w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości o podjęciu ww. uchwały, określając formę, miejsce i termin składania wniosków dotyczących studium czy planu, a w późniejszym terminie ogłasza w podobny sposób o terminie wyłożenia projektów dokumentów planistycznych do publicznego wglądu, wyznaczając jednocześnie termin dyskusji publicznej nad przyjętymi w opracowaniach rozwiązaniami.

²⁰ Wiedza społeczna, w świadomości i celowych zastosowaniach socjologii, może zostać wykorzystana na równi z innymi źródłami wiedzy [7].